

Krzysztof Rybiński

Globalizacja w trzech odsłonach¹.

WERSJA ROBOCZA, UWAGI MILE WIDZIANE

Dedykuję Agnieszce, Alkowi i Asi.

¹ Książka przedstawia prywatne poglądy autora, które niekoniecznie muszą być zgodne z oficjalnym stanowiskiem instytucji z którymi był lub jest związany zawodowo.

Wstęp. Dlaczego powstała ta książka i do kogo jest adresowana?

Autor zajmuje się zawodowo analizą polskiej i światowej gospodarki od ponad piętnastu lat. Doświadczenia zbierał pracując na uczelni, jako dyrektor programów ekonomicznych finansowanych przez największe amerykańskie fundacje, jako konsultant Banku Światowego, jako główny ekonomista kilku międzynarodowych instytucji finansowych i obecnie jako wiceprezes Narodowego Banku Polskiego. Pomysł napisania tej książki powstał rok temu, gdyż analizy i badania prowadzone przez autora wskazywały coraz silniej, że zmiany które zachodzą poza Polską – określane często jako globalizacja – mają coraz większy wpływ na naszą gospodarkę, na nasze przedsiębiorstwa i na poziom życia każdego z nas. Tempo globalizacji radykalnie przyspieszyło w ostatnich latach, co stwarza olbrzymie szanse, ale też wiąże się z poważnymi ryzykami. Ta książka powstała po to, żeby podzielić się wiedzą z czytelnikami na temat szans i zagrożeń procesu globalizacji.

Jedną z tez którą autor stawia w tej książce jest teza, iż z XXI wieku potęgą przedsiębiorstw i całych krajów nie będzie budowana siłą rąk i maszyn, tylko siłą umysłów. Innymi słowy sukces odniosą te kraje i przedsiębiorstwa, które wyzwolą w sobie zdolność do generowania innowacji. Autor pokazuje, że za kilkadziesiąt lat centrum gospodarcze świata przeniesie się do Azji, między innymi dlatego, że takie kraje jak Chiny, Tajwan, Korea, Singapur czy Indie o wiele sprawniej niż Europa przygotowują się do wyzwań XXI wieku i radykalnie zwiększają zdolność swoich przedsiębiorstw i całych gospodarek do tworzenia innowacji, a szczególnie istotną rolę pełni w tym procesie administracja publiczna.

To nie jest książka popularno-nauka, lecz praca naukowa, która bazuje na wiedzy zaczerpniętej z kilkuset prac naukowych i własnych badań autora. Jednak autor starał się napisać tę książkę językiem, który nie wymaga od czytelnika wiedzy specjalistycznej, szczególnie dotyczy to pierwszego rozdziału o przyczynach pojawienia się *homo sapiens globalus*. Każdy z nas jest przedstawicielem *homo sapiens globalus* w XXI wieku, tylko ci którzy nie zdają sobie z tego sprawy, są narażeni na ryzyka globalizacji, a ci którzy rozumieją jakie umiejętności są kluczowe dla *homo sapiens globalus* mogą odnieść sukces w globalnej gospodarce XXI wieku.

Do kogo adresowana jest ta książka?

1. Do osób u progu wyboru własnej kariery zawodowej.

Każdy z nas planując swoje życie zawodowe stawia sobie wiele pytań. Jaki kierunek studiów wybrać? Jakich języków obcych się uczyć, które języki obce są rozwojowe, a które schyłkowe? W jakim sektorze podjąć pracę, jak zapewnić sobie dobry wybór, tak żeby nie trafić do sektora schyłkowego tylko do sektora rozwojowego, stwarzającego możliwości udanej kariery zawodowej? Jakie umiejętności będą kluczowe na rynku pracy w XXI wieku?

Ta książka nie daje łatwych i gotowych odpowiedzi na powyższe pytania, ale pokazuje te zjawiska, które zadecydują o kształcie globalnej gospodarki oraz polskiej gospodarki w najbliższych dekadach. Chociaż nie można dokładnie przewidzieć przyszłości, to siła pewnych zjawisk jest tak duża, że prognozy formułowane na ich podstawie są bardzo prawdopodobne. W ciągu najbliższych kilku dekad znaczny procent mieszkańców w wielu miastach w Europie i w Polsce będą stanowić imigranci z Azji i z Afryki, znacznie większy niż dzisiaj stanowią Polacy w takich miastach jak Dublin czy Londyn. Czy jesteśmy na to gotowi, a szczególnie czy nie powinniśmy tego uwzględnić w planowaniu naszej kariery zawodowej? Wiele przemysłów, które dobrze funkcjonują w dzisiejszej Europie w ciągu kilku najbliższych dekad zostanie przeniesionych do Azji i do Afryki, gdzie są niższe koszty pracy i lepsza organizacja pracy. Czy nie powinniśmy wiedzieć jakich sektorów lub rodzajów działalności to może dotyczyć, żeby uniknąć bolesnego doświadczenia utraty pracy w przyszłości? Wiele rodzajów pracy do tej pory było traktowanych jako lokalne zawody, nie poddane konkurencji międzynarodowej. Być może tak kilka lat temu myśleli dentyści w Sztokholmie lub Londynie, ale globalizacja to zmieniła i dzięki tanim biletom lotniczym opłaca się „chodzić do dentysty” w innym kraju, gdzie usługi są tańsze i na wyższym poziomie. Podobnie lekarze rentgenolodzy w Stanach Zjednoczonych jeszcze kilka lat temu nie wyobrażali sobie, że zdjęcia rentgenowskie mogą być analizowane i opisywane w Indiach lub w Australii. Nawet w niektórych restauracjach McDonalda głos, który wita kierowców pochodzi z odległości kilku tysięcy kilometrów. Globalizacja obejmuje coraz nowe zawody, również te które wymagają wysokich kwalifikacji, jak na przykład analityków finansowych. Warto o tym wiedzieć i warto wiedzieć jak skorzystać na tych zmianach. Niniejsza książka to opisuje w pierwszej części.

2. Do przedsiębiorców, żeby umożliwić im lepszą ocenę tego, jakie możliwości zwiększenia efektywności ich firm stwarza globalizacja.

Autor nie starał się napisać poradnika outsourcingu i offshoringu, gdyż takich bardzo dobrych poradników istnieją już setki. Ta książka jest inna. Po pierwsze pokazuje szereg kluczowych i nieodwracalnych trendów, które będą kształtować gospodarkę w XXI wieku. O tych trendach często się zapomina, gdy zarząd firmy jest zajęty codziennym prowadzeniem przedsiębiorstwa. Po drugie, na podstawie analizy wielu przypadków i na podstawie analizy wielu prac naukowych autor pokazuje, jakie cechy musi posiadać firma i zarządzający firmą, żeby odnieść sukces w globalnej gospodarce XXI wieku. Być może wielu przedsiębiorców myśli, że globalizacja ich nie dotyczy. Pojedyncze osoby mogą mieć rację, ale w zdecydowanej większości przypadków proces globalizacji prędzej czy później zacznie wpływać na sposób prowadzenia biznesu, na kształtowanie się cen, na poziom konkurencji, na sposób organizacji procesów biznesowych w prawie każdej firmie. Ta książka pomaga spojrzeć przedsiębiorcy na swoją działalność z innej perspektywy i powinna pomóc ocenić, czy firma wykorzystuje szanse które stwarza globalizacja.

3. Do pracowników administracji publicznej, a szczególnie do osób odpowiedzialnych za tworzenie strategii gospodarczej kraju.

Rola państwa w XXI wieku ulega zmianie. Państwo już nie może ograniczyć się do świadczenia usług społeczeństwu. Coraz częściej państwo staje się aktywnym uczestnikiem procesu zwiększania innowacyjności gospodarki. W przyszłości sukces odniosą te kraje, które sprawnie rozwijają e-gospodarkę i e-administrację. Przykłady krajów azjatyckich takich jak Chiny, Singapur czy Tajwan, oraz niektórych krajów skandynawskich pokazują, że działania administracji publicznej od stworzenia wizji przyszłości, poprzez jej skuteczną implementację mogą radykalnie poprawić możliwości rozwojowe całego kraju. Polska jest na szarym końcu Europy w dziedzinie e-administracji i innowacyjności. Ta książka tylko sygnalizuje co należy zrobić, by ten stan rzeczy zmienić, ale przede wszystkim pokazuje jakie mechanizmy i procesy będą kluczowe w XXI wieku dla zwiększenia innowacyjności i efektywności gospodarki. Warto zapoznać się z tą wiedzą, zanim zacniemy wydawać prawie 70 miliardów euro środków unijnych w latach 2007-2013.

4. Do osób zajmujących się zawodowo ekonomią

Poza mechanizmami opisującymi kształtowanie się globalnego rynku produktów, usług, kapitału, pracy i wiedzy zawartymi w części pierwszej, ta książka przedstawia również jak bardzo zmieniły się reguły ekonomii próbujące opisać rzeczywistość. W drugiej części książki autor przedstawia teorie wyjaśniające jak powstały globalne nierównowagi, które w świetle tradycyjnych modeli ekonomicznych są niepokojącym zjawiskiem i mogą prowadzić do ogólnoświatowej recesji i deflacji. Ale jednocześnie powstają nowe teorie, które sugerują, że globalne nierównowagi są czymś normalnym w globalnej gospodarce XXI wieku, że umożliwiają szybki wzrost gospodarczy i że nie ma powodu do obaw. Książka stara się pokazać kto może mieć rację i jakie scenariusze rozwoju wydarzeń są możliwe w najbliższych latach.

5. Do osób zajmujących się zawodowo polityką pieniężną.

W trzeciej części książki autor przedstawia rewolucję jak zaszła w prowadzeniu polityki pieniężnej w ostatnich dwóch dekadach, w tym zmiany od „wieży z kości słoniowej” do transparentnej i przewidywalnej instytucji. W tej części książki pokazano, że inflacja staje się globalna, oraz że to oznacza daleko idące zmiany dla sposobu prowadzenia polityki pieniężnej. Autor analizuje również jak powinna być prowadzona polityka pieniężna w sytuacji, gdy inflacja jest niska, ale jednocześnie szybko rosną ceny aktywów (akcji, nieruchomości). Czy banki centralne powinny przekuwać bąble spekulacyjne, czy powinny ograniczyć się do „posprzątania po pękniętej bańce”? Czy cel banku centralnego jakim jest stabilizacja inflacji na niskim poziomie jest wystarczający, czy bank centralny powinien realizować jeszcze jakieś inne cele, a jeśli tak to jakie instrumenty powinien stosować? W końcu autor przedstawia jak jego zdaniem będzie wyglądała przyszła polityka pieniężna, która będzie wymagała koordynacji decyzji pomiędzy bankami centralnymi największych krajów i obszarów gospodarczych i czy kiedyś powstanie globalny bank centralny?

* * *

Książka składa się z trzech części, które można czytać niezależnie do siebie, chociaż ocena problemów i dylematów poruszanych w części drugiej i trzeciej może być znacznie pełniejsza po zapoznaniu się z częścią pierwszą. Ze względu na odmienny charakter, każda z części ma oddzielny wstęp i oddzielne zakończenie.

* * *

Podziękowania

Poniższe osoby przekazały wiele cennych uwag do wcześniejszych wersji poszczególnych części tej książki, za co chciałbym serdecznie podziękować: mgr Jakub Borowski, dr Michał Brzoza-Brzezina, prof. Wojciech Charemza, dr Tatiana Fic, dr Maciej Grabowski, mgr Janusz Jankowiak, prof. Ryszard Kokoszczyński, mgr Marcin Kolasa, mgr Adam Kot, mgr Wojciech Mroczek, mgr Maciej Reluga, mgr Marek Rozkrut, prof. Andrzej Sławiński, dr Paweł Samecki, dr Mateusz Szczurek, dr Piotr Szpunar i prof. Andrzej Wojtyna. Odpowiedzialność za przedstawiane tezy i wnioski ponosi wyłącznie autor.